

ДРОГОВИЩЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

В.Шал
Підпис Володимир ШІРАПІ

22 червня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія польської літературної транслятології

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
 Спеціальність: 014 Середня освіта. Мова та література (Польська мова і література)
 Освітня програма: Середня освіта (Мова і література (польська, англійська))
 Статус дисципліни: вибіркова
 Факультет: філологічний
 Кафедра: світової літератури та славістики
 Мова навчання: польська
 Дані про вивчення дисципліни:

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
			Кредити ЄКТС	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	1	2	4/120	44	30	–	14	–	76	–	+	–

Робоча програма складена на основі освітньої програми та навчального плану підготовки магістрів (90 кредитів ЄКТС)

Розробник:
Віра Меньок
Підпис

Віра МЕНЬОК, кандидат філологічних наук, доцент
Ініціали та прізвище викладача, науковий ступінь та вчене звання

Погоджено Гарантом програми:

Ігор Розлуцький
Підпис

Ігор РОЗЛУЦЬКИЙ, кандидат філологічних наук, викладач
Ініціали та прізвище викладача, науковий ступінь та вчене звання

Схвалено на засіданні кафедри світової літератури та славістики

Протокол № 5 від 12 травня 2021 р.

Завідувач кафедри *Леся Кравченко*
Підпис

Леся КРАВЧЕНКО
Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні науково-методичної ради філологічного факультету

Протокол № 5 від 28 травня 2021 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету

Протокол № 6 від 22 червня 2021 р.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основна мета курсу: розвиток ключових предметних компетентностей студентів у процесі читацької, аналітично-інтерпретаційної, дослідницької та перекладацької діяльності, формування знань про теорію та практику літературного перекладу, засвоєння естетично-філософських, культурно-історичних та поетикальних засад літературного розвою, формування розуміння літератури у системі культури, інтерпретація окремих явищ і творів польської літератури у контексті інших слов'янських літератур, зокрема української, а також у контексті європейської літературно-філософської парадигми. Водночас навчальна дисципліна має на меті заохочення студентів до досягнення духовних цінностей польсько-українського літературного дискурсу, поглиблення культурно-пізнавальних та науково-дослідницьких зацікавлень і мотивацій, розвиток здатностей розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі освіти у процесі навчання та при здійсненні професійної діяльності, що передбачає проведення комплексних досліджень та впровадження інновацій, а також виховання поваги до літературного доробку свого та інших народів, сприяння формуванню інтелектуально активної особистості громадянина України з високим рівнем професійної підготовки, гуманістичним світоглядом, національно усвідомленою позицією та відкритістю на діалог зі світовою культурою.

Завдання: формування теоретичних знань та практичних умінь з теорії літературної транслятології з акцентуванням на усвідомленні ролі й функцій трансляторської діяльності у контексті світового та національного літературного поступу як самостійної філологічної галузі та суміжної дисципліни з історією й теорією літератури; засвоєння різноманітних видів, принципів, технологій та технік літературного перекладу з опануванням різних форм діяльності та компетентностей літературного перекладача; концептуалізація літературного перекладу як джерела та простору міжлітературного та міжкультурного діалогу; вивчення головних критеріїв верифікації та оцінювання літературного перекладу на відміну від нелітературних видів перекладу; формування цілісної концепції літературного перекладача як незалежної творчої особистості та суб'єкта дидактики перекладу; опанування етичних, естетичних та філософських проблем в історичній традиції та сучасності польської літературної транслятології; засвоєння сучасних українсько-польських літературних взаємин у трансляторії та ролі перекладу в українському й польському літературно-рецептивних дискурсах.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування й вдосконалення у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньої програми:

Загальні компетентності:

1. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності спеціальності:

1. Здатність володіти іноземною мовою в галузі професійної діяльності.
2. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного/мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.
3. Здатність до інтерпретування мовно-культурних та літературно-мистецьких явищ, процесів, напрямів, тенденцій, архетипів і стереотипів, закономірностей та специфіки окремих історичних епох, національних культур, мовно-культурних регіонів.
4. Уміння використовувати можливості сучасних інформаційних технологій, мережових програмних систем та інтернет-ресурсів для вирішення теоретичних і практичних завдань у галузі лінгвістики та літературознавства.
5. Здатність здійснювати наукові дослідження, володіти сучасною методологією, принципами та методами наукових досліджень.
6. Уміння практично використовувати здобуті теоретичні знання при аналізі та інтерпретації художніх текстів, а також у процесі написання наукових та методичних робіт.

Програмні результати навчання:

1. Володіти сучасними принципами й методами лінгвістичного та літературознавчого аналізу, систематизації та інтерпретації існуючих джерел дослідження обраної наукової проблеми, уміти виявляти закономірності та зв'язки між ними; здатність проектувати та здійснювати емпіричні й експериментальні дослідження; уміння проявляти творчі та інноваційні здібності під час наукового дослідження.
2. Володіти філософськими принципами трактування мовних і літературних явищ, напрямів, закономірностей, історично-культурних традицій та індивідуальних особливостей і новаторств у літературній творчості.
3. Володіти знаннями з теорії та практики літературного перекладу, літературної критики та компаративістики; вміння застосовувати їх у власній науково-дослідницькій практиці та освітньо-педагогічній діяльності вчителя-філолога.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Теорія польської літературної транслятології» викладається на базі фундаментальних, професійно орієнтованих дисциплін, що забезпечують інтеграцію наукових та професійно фокусованих знань: «Філософія», «Вступ до літературознавства», «Інтерпретація літературного твору», «Історія польської літератури», «Історія української літератури», «Методика навчання польської літератури», «Практичний курс польської мови».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Набуті студентами знання й уміння з навчальної дисципліни «Теорія польської літературної транслятології» суттєво впливають на вироблення теоретично-прикладного інструментарію та концептуального порівняльного аналізу літературних явищ і фактів, що є необхідною передумовою й базою для якісного виконання студентами кваліфікаційних робіт з обраної спеціальності. У результаті вивчення цієї дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

Знання: літературний переклад як галузь гуманітаристики та індивідуальний творчий процес; мовний образ світу та проблема перекладальності; види й стратегії перекладу; літературний переклад та компаративістика; принципи, правила, техніки та технології літературного перекладу; дискурс та інтерпретація в теорії перекладу, методологічна та перекладацька помилка; дидактика перекладу та професійний переклад; витоки транслятологічних концепцій та новочасні трактування компетентностей перекладача; літературний переклад у світлі нової гуманітаристики та постмодернізму; сучасний стан та перспективи перекладів української літератури польською мовою та польської літератури українською мовою, провідні представники сучасної українсько-польської трансляторики.

Уміння: будувати одну або декілька гіпотез транслятологічного аналізу в межах окремої теми; творчо інтерпретувати та верифікувати результати перекладу; виявляти й пояснювати зв'язок історії та теорії перекладу; розрізняти й знати характеристики процесу та етапів перекладу; з'ясовувати на прикладах перекладів зв'язок традиції та новаторства у літературі; аналізувати й інтерпретувати художньо-образну систему вихідного тексту та здійснювати власний літературний переклад.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здійснюється за шкалами оцінювання: стобальною, національною та ЄКТС.

A (90–100) – *(відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)*: отримує здобувач вищої освіти другого ступеня, який демонструє відмінне знання теоретичних проблем літературного перекладу, зокрема: літературний переклад як галузь гуманітаристики та індивідуальний творчий процес; мовний образ світу та проблема перекладальності; види й стратегії перекладу; літературний переклад та компаративістика;

принципи, правила, техніки та технології літературного перекладу; дискурс та інтерпретація в теорії перекладу, методологічна та перекладацька помилка; дидактика перекладу та професійний переклад; витоки транслятологічних концепцій та новочасні трактування компетентностей перекладача; літературний переклад у світлі нової гуманітаристики та постмодернізму; сучасний стан та перспективи перекладів української літератури польською мовою та польської літератури українською мовою, провідні представники сучасної українсько-польської трансляторики; окрім цього, студент вміє будувати одну або декілька гіпотез транслятологічного аналізу в межах окремої теми; творчо інтерпретувати та верифікувати результати перекладу; виявляти й пояснювати зв'язок історії та теорії перекладу; розрізняти й знати характеристики процесу та етапів перекладу; з'ясовувати на прикладах перекладів зв'язок традиції та новаторства у літературі; аналізувати й інтерпретувати художньо-образну систему вихідного тексту та здійснювати власний літературний переклад.

В (82–89) – (*вище середнього рівня з кількома помилками*): завдання у цілому виконано в повному обсязі, проте є певні недоліки у виконанні роботи – ознаки неповноти розуміння й знання необхідного матеріалу. Здобувач вищої освіти другого ступеня демонструє добре знання теоретичних проблем літературного перекладу, зокрема: літературний переклад як галузь гуманітаристики та індивідуальний творчий процес; мовний образ світу та проблема перекладальності; види й стратегії перекладу; літературний переклад та компаративістика; принципи, правила, техніки та технології літературного перекладу; дискурс та інтерпретація в теорії перекладу, методологічна та перекладацька помилка; дидактика перекладу та професійний переклад; витоки транслятологічних концепцій та новочасні трактування компетентностей перекладача; літературний переклад у світлі нової гуманітаристики та постмодернізму; сучасний стан та перспективи перекладів української літератури польською мовою та польської літератури українською мовою, провідні представники сучасної українсько-польської трансляторики; окрім цього, студент здебільшого вміє будувати одну або декілька гіпотез транслятологічного аналізу в межах окремої теми; творчо інтерпретувати та верифікувати результати перекладу; виявляти й пояснювати зв'язок історії та теорії перекладу; розрізняти й знати характеристики процесу та етапів перекладу; з'ясовувати на прикладах перекладів зв'язок традиції та новаторства у літературі; аналізувати й інтерпретувати художньо-образну систему вихідного тексту та здійснювати власний літературний переклад.

С (75–81) – (*в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок*): отримує здобувач, який демонструє здебільшого достатні знання теоретичних проблем літературного перекладу, зокрема: літературний переклад як галузь гуманітаристики та індивідуальний творчий процес; мовний образ світу та проблема перекладальності; види й стратегії перекладу; літературний переклад та компаративістика; принципи, правила, техніки та технології літературного перекладу; дискурс та інтерпретація в теорії перекладу, методологічна та перекладацька помилка; дидактика перекладу та професійний переклад; витоки транслятологічних концепцій та новочасні трактування компетентностей перекладача; літературний переклад у світлі нової гуманітаристики та постмодернізму; сучасний стан та перспективи перекладів української літератури польською мовою та польської літератури українською мовою, провідні представники сучасної українсько-польської трансляторики; також студент на достатньому рівні вміє будувати одну або декілька гіпотез транслятологічного аналізу в межах окремої теми; інтерпретувати та верифікувати результати перекладу; виявляти й пояснювати зв'язок історії та теорії перекладу; розрізняти й знати характеристики процесу та етапів перекладу; з'ясовувати на прикладах перекладів зв'язок традиції та новаторства у літературі; аналізувати й інтерпретувати художньо-образну систему вихідного тексту та здійснювати власний літературний переклад на достатньому рівні.

Д (67–74) – (*непогано, але зі значною кількістю недоліків*): отримує здобувач, який виявив недостатньо міцні знання з питань літературного перекладу, зокрема: літературний переклад як галузь гуманітаристики та індивідуальний творчий процес; мовний образ світу

та проблема перекладальності; види й стратегії перекладу; літературний переклад та компаративістика; принципи, правила, техніки та технології літературного перекладу; літературний переклад у світлі нової гуманітаристики та постмодернізму; сучасний стан та перспективи перекладів української літератури польською мовою та польської літератури українською мовою, провідні представники сучасної українсько-польської транслаторики; водночас студент не демонструє достатніх умінь будувати одну або декілька гіпотез транслатологічного аналізу в межах окремої теми; відчуває труднощі в інтерпретації та верифікації результатів перекладу; недостатньо виявляє й пояснює зв'язок історії та теорії перекладу; невпевнено володіє характеристиками процесу та етапів перекладу; поверхово аналізує та інтерпретує художньо-образну систему вихідного тексту та здійснює власний літературний переклад на недостатньому рівні.

Е (60–66) – *(виконання відповідає мінімальним критеріям)*: отримує здобувач, який загалом виявив посередні знання навчального матеріалу, майже не спирається на основні та додаткові рекомендовані джерела літератури, слабо володіє питаннями літературного перекладу, зокрема: літературний переклад як галузь гуманітаристики та індивідуальний творчий процес; мовний образ світу та проблема перекладальності; види й стратегії перекладу; принципи, правила, техніки та технології літературного перекладу; літературний переклад у світлі нової гуманітаристики та постмодернізму; провідні представники сучасної українсько-польської транслаторики; водночас студент не демонструє базових умінь будувати одну або декілька гіпотез транслатологічного аналізу в межах окремої теми; відчуває значні труднощі в інтерпретації та верифікації результатів перекладу; здебільшого не виявляє зв'язку історії та теорії перекладу; слабо знає характеристики процесу та етапів перекладу; на низькому рівні аналізує та інтерпретує художньо-образну систему вихідного тексту та не здійснює власного літературного перекладу.

FX(35–59) – *(з можливістю повторного складання)*: отримує здобувач, який виявив незнання значної частини питань з теорії літературного перекладу, зокрема: літературний переклад як галузь гуманітаристики та індивідуальний творчий процес; мовний образ світу та проблема перекладальності; види й стратегії перекладу; принципи, правила, техніки та технології літературного перекладу; літературний переклад у світлі нової гуманітаристики та постмодернізму; провідні представники сучасної українсько-польської транслаторики; водночас студент не вміє будувати одну або декілька гіпотез транслатологічного аналізу в межах окремої теми; відчуває значні труднощі в інтерпретації та верифікації результатів перекладу; не виявляє зв'язку історії та теорії перекладу; не знає характеристик процесу та етапів перекладу; не володіє інструментарієм аналізу та інтерпретації художньо-образної системи вихідного тексту та не здійснює власного літературного перекладу.

F(0–34) – *(з можливістю повторного складання)*: отримує здобувач, який виявив незнання суттєвої більшості питань з теорії літературного перекладу, зокрема: літературний переклад як галузь гуманітаристики та індивідуальний творчий процес; мовний образ світу та проблема перекладальності; види й стратегії перекладу; принципи, правила, техніки та технології літературного перекладу; провідні представники сучасної українсько-польської транслаторики; водночас студент не вміє будувати одну або декілька гіпотез транслатологічного аналізу в межах окремої теми; не орієнтується в інтерпретації та верифікації результатів перекладу; не виявляє зв'язку історії та теорії перекладу; не знає характеристик процесу та етапів перекладу; не вміє аналізувати та інтерпретувати художньо-образну систему вихідного тексту та не здійснює власного літературного перекладу.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

- відповіді, виступи, дискусії, презентації на практичних заняттях;
- співбесіда з лектором на основі засвоєного теоретичного матеріалу;
- індивідуальне транслатологічне завдання;
- самостійна робота студентів;
- залік.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Переклад як галузь гуманітаристики та індивідуальний творчий процес. Літературний переклад як частина історії та теорії літератури, його широке та вузьке значення. Переклад як сукупність чинностей перекладача (творчі та професійні виміри). Переклад як джерело та простір літературного діалогу, тривимірний характер такого діалогу. Оригінальний текст та текст-переклад: ключові форми реляцій. Міжкультурний та загальнокультурний зміст літературного перекладу як процесу та результату перекладацької діяльності. Літературний переклад та універсальні чинники літературності: культурологічні, теоретично-літературні та лінгвістичні проблеми. Культуротворча роль перекладу. Теоретично-літературні та історико-літературні детермінанти перекладу. Засадничі відмінності та спільні риси між професійним та літературним перекладом.

Тема 2. Літературний переклад та мовний образ світу: проблема перекладальності. Перекладач та оригінальний літературний текст: специфіка діяльності перекладача у процесі перекладу. Інтерлінгвістичний переклад як найпоширеніший різновид перекладу, дискусії щодо його літературності. Перекладальність як окреме поняття та проблема в теорії літературного перекладу. Повна перекладальність як теоретична модель та ступені наближення до неї у практиці перекладу. Основні причини неповної перекладальності. Специфіка діяльності перекладача стосовно обмежень перекладальності літературного твору, зокрема поезії. Проблеми співвідношення між мовною структурою та особливостями художньої уяви, характерними для даної мовної культури. Кореляції між структурою окремої мови та способом сприйняття світу в тій же мовній культурі. Гіпотеза Сапіра-Уорфа як семантично-антропологічна концепція літературного перекладу. Різні мовні спільноти та мовні образи світу як основна проблема теорії літературного перекладу.

Тема 3. Види перекладу та літературний переклад. Конгеніальний переклад як переклад літературного твору, його значеннєві та художні властивості. Проблема об'єктивних детермінант конгеніального перекладу, художність перекладу у співвідношенні з художністю оригіналу. Теоретичні проблеми літературного перекладу як предмет зацікавлень перекладачів-практиків, мовознавців та літературознавців від часів античності. Теорія перекладу як галузь теорії літератури, лінгвістики та практики перекладу. Інтерсеміотичний переклад, його особливості в системі різних семіотичних знаків та співвідношення з літературним перекладом. Конструювання мови-посередника: порівняльний аналіз мовних знаків та вибір еквівалентів. Різновиди перекладу: авторизований переклад, машинний переклад, вільний переклад, метафраза, парафраза. Умови створення авторизованого перекладу, проблема авторизації. Невідповідність машинного перекладу літературному перекладові. Основні завдання вільного перекладу, адаптація як його джерело та мета. Два значення метафрази, її функції у царині літературного перекладу. Парафраза як основний метод семантичного аналізу висловлювань та текстів.

Тема 4. Теорія перекладу та компаративістика. Адаптація та стратегія перекладу. Теорія перекладу як самостійна дисципліна та предмет наукових зацікавлень історії літератури та теорії літератури. Теорія перекладу як незалежна дисципліна та галузь, що доповнює компаративістику; поняття компаративістики та її зміст у сфері теорії перекладу. Літературний переклад як підґрунтя та чинник літературної компаративістики та окремий предмет порівняльного літературознавства. Адаптація як стратегія перекладу. Випадки збіжностей стратегії перекладу та адаптації; синтетичний термін *tradaptation* та його зміст. Вільний переклад як результат адаптації. Стратегія перекладу. Вихідний текст. Цільовий текст. Дослівний переклад та етапи його реалізації. Дослівність стосовно змісту та форми вихідного тексту. Відмінності між дослівним перекладом та перекладом «слово в слово». Взаємозв'язки між дослівним та літературним перекладами.

Тема 5. Принципи, правила, техніки та технології літературного перекладу. Принципи перекладу (загальні принципи, що регулюють встановлення еквівалентності між мовами): еквівалентність перекладу на рівні дискурсу; відбиття контекстуального змісту оригіналу; ідентичність інформації вихідного та цільового текстів. Правила перекладу як

спосіб дій перекладача при аналізі вихідного тексту та виборі відповідних технік перекладу для формулювання еквівалентних виразів. Залежність правил перекладу від: мети перекладу (орієнтованого на сприймача чи «відчуженого»), обраної стратегії перекладу (адаптація, повний переклад, дослівний переклад тощо), різновиду тексту (біблійний, літературний, технічний, науковий тощо), різновиду дискурсу (аргументація, нарація тощо) та комунікативної мети (інформаційна, експозиційна тощо). Техніка перекладу та технології перекладу (*традуктика*). Техніки перекладу як одиничні рішення стосовно окремих сегментів тексту, аналізованих у мікроконтексті. Адаптація, калька, конверсія, компенсація, авторський неологізм, запозичення, переформулювання як техніки перекладу. Використання інформаційних та цифрових технологій у перекладі: повністю автоматизований переклад, переклад за посередництва комп'ютера та інших ІТ-засобів – їх засадничі відмінності від літературного перекладу.

Тема 6. Модельний переклад. Методологічна та перекладацька помилка. Дискурс та інтерпретація в теорії літературного перекладу. Модельна версія перекладу як одного з можливих перекладів вихідного тексту, властивості вдалого перекладу. Рефлексії над мовною реальністю та трансляторськими виборами. Критерії оцінки вдалого перекладу. Модуляція як техніка перекладу. Методологічна помилка. Перекладацька помилка: протилежне значення, хибне значення, гіпертекст, надпереклад, субпереклад, нонсенс, інтерференція, надлишкове перефразування. Дискурс у теорії перекладу. Еквівалентність. Інтерпретація як інтелектуальна процедура у процесі перекладу. Еквівалент, трансфер, транскодування, відповідність.

Тема 7. Дидактика перекладу. Дидактика перекладу як теорії, методи, технології та засоби, що використовуються у підготовці професійних перекладачів. Підручники для навчання перекладу, модельні варіанти перекладів, спеціалізована термінологія перекладознавства. Відмінність між дидактикою перекладу та педагогікою перекладу. Перекладач як ключова категорія дидактики перекладу та її суб'єкт. Верифікація як етап процесу перекладу та базовий елемент дидактики перекладу. Дидактичний переклад та професійний переклад. Три різновиди перекладу в дидактиці перекладу: переклад рідною мовою, переклад іноземною мовою та дослівний переклад. Переклад слово в слово, переклад-калька.

Тема 8. Специфіка професійного перекладу. Два концептуальні значення професійного перекладу. Тракткування перекладу як акту спілкування, заснованого на інтерпретації. Якість професійного перекладу. Інструменти підтримки перекладу. Комп'ютерні програми, що підтримують роботу перекладача, комп'ютерні словники, банки даних, банки термінології тощо. Інструменти, що використовуються в офісній роботі перекладача: лічильники слів, коректори орфографії та граматики, програми для редагування тексту. Комунікаційний переклад як сучасна стратегія перекладу. Звичаєві норми, редакційні правила та системні обмеження. П'ять груп системних обмежень: інституційні; текстові конвенції; понятійний ресурс; вихідна та цільова мова; вихідний текст.

Тема 9. Техніки перекладу та вихідний текст. Протистояння та інтеграція технік перекладу: відчужений переклад, переклад орієнтований на сприймача. Характеристики перекладу: екзотизація перекладу, натуралізація перекладу, прозорість. Два плани вихідного тексту: план вираження та план змісту (значеннєва сторона та означувана сторона). Ієрархічні зв'язки та залежності у процесі професійного та літературного перекладу. Мовний знак, ситуація висловлювання, контекст, реєстр, асоціативні зв'язки, когнітивний ресурс, контекстуальні знання, контекстуальне значення, конотація, денотація, девербалізація. Етапи перекладу, аналіз вихідного тексту. Світ понять, документація, паралельний текст, макроконтекст, мікроконтекст, сегментація, голістичний аналіз, атомістичний аналіз.

Тема 10. Етика – естетика – філологія. Біля витоків транслятологічних концепцій. Дві ключові проблеми вибору відповідного способу перекладу. Моральний обов'язок перекладача. Специфіка контакту перекладача з літературним продуктом іншої культури. Заперечення Горацієм дослівного перекладу у «Посланні до Пізонів» (переклад «слово в слово» порушує принцип вірності авторові та зобов'язання надати сприймачеві

читабельний текст). Ігнацій Влодек про дослівний переклад: незнання «законів мови» та відмінностей між мовами. Філологічний аргумент Ёжегожа Пірамовича. Рох Карчевський як перекладач станіславівських часів. Полеміка з невмілими перекладачами Адама Казимира Чарторийського у творі «Myśli o pismach polskich». Перша вказівка на еквівалент у польському перекладі Цицерона. Взаємозв'язок античної трансляторської думки з філологією: перекладачі старожитних текстів. Позиція перекладача щодо чужої культури. Концепція свободи перекладу. Творчий аспект роботи перекладача. Індивідуалізація та автономність перекладу. Лояльність перекладача до автора та читачів. Полеміка з тезами стоїчної моральної філософії. Транслятологічна рефлексія та трансляторська практика. Залежності концепцій та гіпотез в історії транслятології: культурний контекст, гіпотези філологічних наук, етичні принципи у співвідношенні «автор – перекладач – читач», естетичні уподобання перекладача, реципієнтів, епохи, усталених літературних доктрин.

Тема 11. Перекладач – другий автор: новочасні трактування компетентностей перекладача. Новий етап у розвитку транслятології, період її «другої молодості». Структуралізм – засновник теорії перекладу. Структуралістська теорія перекладу. Транслятологічні спостереження за механізмами перекладу. Знання про переклад та літературна практика. Російська формальна школа в теорії перекладу; чеська, словацька та польська школи перекладу. Критерій вірності в історії перекладацького мистецтва. Проблема присутності перекладача у тексті. Норма вірного перекладу – норма оптимальності. Іржі Леві про розмежування тексту (продукту) перекладу та творчого процесу перекладу. Структурально-семіотичні проблеми теорії літератури та теорії перекладу. Компетентності перекладача як «другого автора».

Тема 12. Літературний переклад у світлі нової гуманітаристики. Нова транслятологія – *translation studies*. Інтертекстуальність як область перекладу. Переклад як «встановлення дзеркал». Інтертекстуальний простір у процесі перекладу та в транслятології. Взаємозв'язки між транслятологією та деконструктивізмом. Переклад як інтерпретація значень оригіналу та авторське висловлювання перекладача. Критерії «вірності» перекладу. Умови розширення меж творчої свободи перекладача. Деконструкціоністи та когнітивісти про проблеми еквівалентності в літературному перекладі. Літературний переклад як мистецтво та школа інтерпретації. Новітні трактування еквівалентності літературного перекладу.

Тема 13. Постмодернізм та теорія літературного перекладу. Постмодерністські концепції літератури та творчого процесу в контексті транслятології та трансляторики. Теорія «відсутнього автора». Абсолютна свобода перекладача як теорія, що впливає із заперечення мови. Постмодерна концепція мімезису та сучасні тенденції у трансляторіці. Процес побудови/створення твору та процес літературного перекладу. Проблема адекватності культурних контекстів у перекладі. Познанська транслятологічна школа. Станіслав Бараньчак про міметичні відносини між текстом (мовою) та автором перекладу, художньою реальністю оригіналу та реальністю перекладача. Преференції літературного перекладу Пйотра Зоммера. Транслятологічні концепції у сучасній польській гуманітаристиці та теорії культури. Літературний переклад як генерування нових контекстів, гетерогенність літературного перекладу.

Тема 14. Літературний переклад та традиція польсько-українських літературних взаємин. Традиція, новочасність та постновочасність у польсько-українському дискурсі літературного перекладу. Рецепція польської літератури в Україні та української літератури у Польщі через літературний переклад: виняткова роль позиції та вибору перекладача. Класичні українські перекладачі творів Яна Кохановського, Адама Міцкевича, Юліуша Словацького, Ципріяна Каміля Норвіда, Генрика Сенкевича. Преференції та трансляторський доробок українських майстрів перекладу з польської літератури: Максим Рильський, Микола Бажан, Дмитро Павличко, Петро Тимочко, Роман Лубківський та інші. Трансляторська рецепція польської літератури на сторінках журналу «Всесвіт». Українські переклади польських модерністських прозових шедеврів: випадок української трансляторської рецепції

Бруно Шульца та Вітольда Гомбровича. Українські переклади поезії «Скамандра», Краківського авангарду та футуристів.

Тема 15. Сучасний українсько-польський діалог у літературному перекладі. Поновочасна польська література в українських перекладах. Українські перекладачі поезії Чеслава Мілоша та Віслави Шимборської. Остап Славинський як перекладач прози Ольги Токарчук та літератури non-fiction Ганни Кралль. Олександр Бойченко як перекладач табірної прози Тадеуша Боровського. Андрій Бондар як перекладач романів Вітольда Гомбровича та сучасної польської репортажної прози. Яцек Подсядло як перекладач поезії Юрія Андруховича та Сергія Жадана. Андрій Любка як перекладач поезії Богдана Задури. Богдан Задура як посол сучасної української літератури у Польщі: трансляторські концепції поета та переклади поезії Дмитра Павличка, Юрія Андруховича, Миколи Рябчука, Григорія Чубая, Сергія Жадана, Олександра Ірванця, Віктора Неборака, Назара Гончара та інших українських письменників.

ПЕРЕЛІК ТЕМ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Познанська школа літературного перекладу та транслятологічний маніфест Станіслава Бараньчака.
2. Українські переклади польської поезії: Адам Загаєвський, Віслава Шимборська, Чеслав Мілош, Збігнєв Герберт. Транслятологічний аналіз перекладів обраних віршів.
3. Польські переклади сучасної української прози: Юрій Андрухович, Сергій Жадан, Оксана Забужко, Олександр Бойченко, Андрій Любка, Андрій Бондар. Голістичний та атомістичний аналіз польських перекладів обраних фрагментів прози українських авторів.
4. Особливості трансляторської рецепції сучасної польської прози в українському літературному дискурсі: Анджей Стасюк, Дорота Масловська, Войцех Кучок, Даніель Одія. Транслятологічний аналіз та верифікація українських перекладів обраних фрагментів сучасної польської прози.
5. Андрій Бондар як перекладач прози Вітольда Гомбровича. Транслятологічно-контекстуальна інтерпретація обраних фрагментів перекладів.
6. Олександр Бойченко як перекладач табірної прози Тадеуша Боровського. Контекстуально-історичний та транслятологічний аналіз обраних перекладних фрагментів зі збірки оповідань Боровського «У нас, в Аушвіці».
7. Остап Славинський як перекладач прози Ольги Токарчук. Аналіз вихідного тексту та ступеня його еквівалентності у цільовому тексті, оцінка реалізації макроконтексту та мікроконтексту в перекладі (на прикладі обраних перекладних фрагментів з романів Токарчук «Книги Якова» та «Бігуни»).
8. Богдан Задура як перекладач сучасної української поезії. Верифікація та оцінювання обраних перекладів віршів за критеріями логічних зв'язків та ієрархічних залежностей в процесі перекладу.
9. Яцек Подсядло як перекладач поезії Юрія Андруховича та Сергія Жадана. Аналіз культурного контексту та смислових елементів вихідного тексту стосовно їх відтворення в цільовому тексті (на прикладі перекладів обраних віршів зі збірок «Дрогобич» Жадана та «Екзотичні птахи і рослини» Андруховича).

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента з навчальної дисципліни «Теорія польської літературної транслятології» містить: опрацювання теоретичного матеріалу; виконання завдань згідно з переліком компетентностей, що формуються у межах кожної теми робочої програми; підготовку до самостійної роботи; опрацювання запропонованої теоретичної літератури та літературних текстів (для порівняльного транслятологічного аналізу вихідного та цільового текстів); підготовку до семестрового заліку.

Теми для самостійного опрацювання:

1. Особливості українських перекладів «Фрашок» Яна Кохановського.
2. Польські переклади «Кобзаря» Тараса Шевченка: здійснити коментований аналіз перекладів окремих поезій з нового польського видання.
3. Максим Рильський як перекладач «Пана Тадеуша» Адама Міцкевича.
4. «Українська школа» польських романтиків та українські переклади текстів її представників.
5. Юліуш Словацький в українських перекладах: парадигма перекладів, перекладачі та їхні перекладацькі стратегії.
6. Чеслав Мілош в українських перекладах: парадигма перекладів, перекладачі та їхні перекладацькі стратегії.
7. Віслава Шимборська в українських перекладах: парадигма перекладів, перекладачі та їхні перекладацькі стратегії.
8. Порівняльний транслятологічний аналіз різних українських перекладів оповідань Бруно Шульца: коментована категоризація та оцінювання якості перекладу обраного оповідання.
9. Український переклад повісті Вітольда Гомбровича «Фердидурке»: транслятологічний аналіз обраного фрагменту.
10. Засади та приклади перекладацької діяльності польських позитивістів та модерністів.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Засвоєння студентами теоретичного та прикладного матеріалу з навчальної дисципліни «Теорія польської літературної транслятології» перевіряється шляхом усного опитування, виступів та дискусій під час практичних занять; оцінки презентацій індивідуальних транслятологічних завдань; підсумкової співбесіди з лектором на основі засвоєного матеріалу.

Упродовж семестру студент може отримати максимально 100 балів: робота під час практичних занять – 45 балів; індивідуальне транслятологічне завдання – 30 балів; співбесіда з лектором на основі засвоєного теоретичного матеріалу та виконаної самостійної роботи – 25 балів.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Види запланованих робіт			Залік
Робота на практичних заняттях	Індивідуальне транслятологічне завдання	Співбесіда з лектором	100
45	30	25	

Максимальна оцінка за відповіді, виступи й дискусії з кожної теми (дев'ять тем) під час практичних занять – до 5 балів включно (максимально 45 балів за всі теми).

Індивідуальне транслятологічне завдання передбачає здійснення студентом власного перекладу українською мовою обраного фрагмента прози сучасної польської літератури (обсягом від 2,5 до 5 тис. символів з пробілами) з порівняльним транслятологічним аналізом вихідного та цільового тексту на основі запропонованої схеми. Оцінювання виконання індивідуального завдання включає критерії еквівалентності, літературності, креативності здійсненого перекладу (20 балів), а також професійності та повноти проведеного зіставного транслятологічного аналізу (10 балів).

Підсумкова співбесіда з лектором передбачає виконання описово-аналітичних завдань з теоретичних та прикладних проблем навчальної дисципліни, включаючи теми для самостійної роботи. Сумарна кількість балів, призначених на оцінку підсумкової співбесіди, виводиться шляхом оцінювання якості виконаних завдань, що включає повноту розкриття

питання, його практичну спрямованість та можливість застосовувати у різних дослідницьких та методологічних ситуаціях.

Залік за талоном № 2 та перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Читання лекцій та проведення практичних занять із використанням мультимедійних презентацій та онлайн-ресурсів (використання проєктора, екрана, інтернетно-мережевих засобів, в тому числі аудіовізуальних тощо); при дистанційній формі навчання використання інтернет-платформ Zoom, Google Meet, Skype, Classroom тощо.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна література:

1. Współczesne teorie przekładu. Antologia, Kraków: Znak 2009.
2. Tomaszewicz Teresa, Terminologia tłumaczenia, Poznań 2004.
3. Balcerzan Edward, Literatura z literatury. Strategie tłumaczy, Warszawa 1998.
4. Barańczak Stanisław, Ocalone w tłumaczeniu. Szkice o warsztacie tłumacza poezji z dołączeniem małej antologii przekładów, Kraków 1994.
5. Bednarczyk Anna, Wybory translatorskie. Modyfikacje tekstu literackiego w przekładzie i kontekst asocjacyjny, Warszawa 1999.
6. Fulińska Agnieszka, Naśladowanie i twórczość. Renesansowe teorie imitacji, emulacji i przekładu, Wrocław 2000.
7. Gaszyńska-Magiera Małgorzata, Granice przekładalności, Kraków 1997.
8. Kielar Barbara Z., Tłumaczenie i koncepcje translatorskie, Warszawa 1988.
9. Komparatystyka literacka a przekład, Warszawa: PWN, 2000.
10. Krysztofiak Maria, Przekład literacki a translatoologia, Poznań 1999.
11. Legeżyńska Anna, Tłumacz i jego kompetencje autorskie, Warszawa 1999.
12. Lewicki Roman, Obcość w odbiorze przekładu, Lublin 2000.
13. Lewicki Roman, Konotacja obcości w przekładzie, Lublin 1993.
14. Nowicka-Jeżowa Alina, Przekład literacki. Teoria, historia, współczesność, Warszawa 1997.
15. Ojcewicz Grzegorz, Podstawy translatorskie, Warszawa 1991.
16. Pisarska Alicja, Tomaszewicz Teresa, Współczesne tendencje przekładoznawcze. Podręcznik dla studentów neofilologii, Warszawa 1996.
17. Przekład artystyczny a współczesne teorie translatoologiczne, Kraków 1998.
18. Przekład literacki a przekład użytkowy. Teoria i praktyka / materiały konferencyjne z 3 czerwca 1998 r., Częstochowa 1999.
19. Przekład literacki. Teoria, historia, współczesność, Kraków 1997.
20. Tabakowska Elżbieta, Językoznawstwo kognitywne a problematyka przekładu, Kraków 2001.
21. Teoria i praktyka tłumaczenia IV, redaktor naukowy Urszula Dąbska-Prokop, Częstochowa 2000.
22. Tezaurus terminologii translatorskiej, Warszawa 1993.

Додаткова література:

1. Dąbska-Prokop Urszula, Śladami tłumacza. Szkice, Viridis 1997.
2. Marcjanik Małgorzata, Grzeczność w komunikacji językowej, Warszawa: PWN 2014.
3. Handke Kwiryna, Socjologia języka, Warszawa: PWN 2009.
4. Bugajski Marian, Język w komunikowaniu, Warszawa: PWN 2007.
5. Mosty zamiast murów. Podręcznik komunikacji interpersonalnej, red. John Stewart, Warszawa: PWN 2012.
6. Heinz Vater, Wstęp do lingwistyki tekstu. Struktura i rozumienie tekstów, Warszawa: PWN 2009.

7. Wolański Adam, Edycja tekstów. Praktyczny poradnik, Warszawa: PWN 2014.
8. Bralczyk Jerzy, Świat przez słowa, Warszawa: PWN 2009.
9. Klasycyzm i awangardowość w przekładzie, Warszawa 1995.
10. Koziara Stanisław, Pojęcia wartościujące w polskich przekładach Psalterza, Częstochowa 1993.
11. Kozłowska Zofia, O przekładzie tekstu naukowego. (Na materiale tekstów językoznawczych), Lublin 1995.
12. Krytyka przekładu w systemie wiedzy o literaturze, Kraków 1999.
13. Mędelska Jolanta, Wawrzyńczyk Jan, Między oryginałem a przekładem. Rzecz o słownikach dwujęzycznych, Poznań 1992.
14. Obyczajowość a przekład, Warszawa 1996.
15. Pieńkos Jerzy, Przekład i tłumacz we współczesnym świecie. Aspekty lingwistyczne i pozalingwistyczne, Kraków 1993.
16. Pisarkowa Krystyna, Pragmatyka przekładu. Przypadki poetyckie, Warszawa 1998.
17. Steiner George, Po wieży Babel. Problemy języka i przekładu, Warszawa 2000.
18. Tokarz Bożena, Wzorzec, podobieństwo, przypominanie, Poznań 1998.
19. Waczków Józef, O sztuce przekładu, Warszawa 1998.
20. Żemła Katarzyna, Przetłumaczyć łagier. Rosyjska i polska literatura łagrowa we wzajemnych przekładach, Poznań 2000.

Интернет-ресурси:

1. http://pl.wikipedia.org/wiki/T%C5%82umaczenie_%28przek%C5%82ad%29
2. http://pl.wikipedia.org/wiki/Przek%C5%82ad_literacki
3. http://pl.wikipedia.org/wiki/Polskie_szko%C5%82y_przek%C5%82adu
4. <http://fp.amu.edu.pl/poetyka-przekladu-wedlug-edwarda-balcerzana/>
5. <https://www.ejournals.eu/Przekladaniec/2014/Numer-29/art/4560/> (за цим покликанням доступний повний текст статті)
6. https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Teksty_Drugie_teoria_literatury_krytyka_interpretacja/Teksty_Drugie_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1990-t-n3-s7-66/Teksty_Drugie_teoria_literatury_krytyka_interpretacja-r1990-t-n3-s7-66.pdf
7. http://informatorects.uw.edu.pl/pl/courses/view?prz_kod=3006-TPL-PK-OG
8. http://rcin.org.pl/Content/49041/WA248_66144_P-I-2524_handzel-wspolczesne.pdf
9. <http://www.fragile.net.pl/home/proba-wytлумaczenia-przekladu-rozmowa-z-piotrem-de-boncza-bukowskim-o-teorii-i-praktyce-przekladu/>
10. https://www.tau.ac.il/~itamarez/works/papers/translated/Even-Zohar_2009--Miejsce_tlumaczonej.pdf
11. <http://apcz.pl/czasopisma/index.php/RP/article/viewFile/RP.2009.009/903>
12. <http://pl.wikipedia.org/wiki/Traduktologia>
13. http://pl.wikipedia.org/wiki/Refrakcja_%28translatoryka%29
14. <https://rozstaje.art/aktualnosc/marcin-gaczkowski-o-nowych-tlumaczeniach-z-ukrainskiego/>
15. <https://www.ejournals.eu/Przekladaniec/> (часопис з теорії та практики літературного перекладу)